

IETS NIET DOEN IS OOK OKÉ

*Je baan opzeggen, in een dorp aan zee gaan wonen,
een verre reis maken. Journalist Catelijne Elkes
neemt vaak een aanloopje, maar zet haar plannen lang
niet altijd door. Ze vraagt zich af: zitten er misschien
ook goede kanten aan ergens van afzien?*

UITEINDELIJK GAAT HET VAAK NIET OM EEN NIEUWE BAAN, MAAR OM PRETTIG WERK

In de haven van het Canarische eiland La Gomera liggen bootjes. Veel bootjes. Zeewaardige zeilschepen eigenlijk. Met stellen (soms hele gezinnen) erop die van plan zijn de wereld rond te zeilen. Ze poetsen hun boot, turen op kaarten, maken dat ene lijntje nog net wat steviger, checken de weersverwachtingen. Maar ze vertrekken niet. Vaak vertrekken ze zelfs helemaal nooit en keren ze uiteindelijk weer terug naar huis. Het blijkt toch té spannend, de Atlantische Oceaan oversteken. Of de tocht naar de Canarische Eilanden was gewoon al genoeg. Kortom: ze zien ervan af. Zoals we allemaal weleens een groots plan hebben en ervan afzien. Of een minder groots plan. Zelf kijk ik bijvoorbeeld al jaren rond op Funda voor een huis-op-de-grond in de buurt van het strand, maar ik woon nog steeds op tweehoog in de stad. Mijn vaste baan opzeggen heb ik ook al vaak overwogen. Ik oefende met verve in rondkomen van minder geld, maar nam geen ontslag. Ik durfde de sprong niet te wagen. Geen ramp, mijn huis en baan waren prima, maar ik hield er wel een onbevredigend gevoel aan over. En dat gevoel heb ik vaker, als ik iets niet doe, als ik toch niet doorzet.

JE NEEMT JEZELF ALTIJD MEE
Marli Huijer, hoogleraar filosofie en Denker des Vaderlands, herkent het

gevoel: "Ik verdiep me momenteel in 'achterblijvers', bijvoorbeeld na een scheiding of migratie van een geliefd persoon. Ik denk dat de gemoedstoestand waarin je kunt belanden als je een plan niet doorzet, vergelijkbaar is met het gevoel van achterblijven. In onze maatschappij moet je avontuurlijk zijn, je horizon verbreden. Als je de hele zomervakantie thuisblijft, ben je een sukkel. We zijn gericht op beweging. Dat begon al bij de oude Grieken, met het verhaal van Odysseus die op reis gaat en met de meest geweldige verhalen thuiskomt. Zijn vrouw Penelope blijft achter, zorgt voor hun kind, is zelig." Maar is het terecht, onze drang om steeds maar het avontuur aan te gaan? Of andersom: zitten er ook goede kanten aan ergens van afzien? "Zeker," vindt Huijer. "Het kan veel problemen voorkomen. Zoals filosoof Blaise Pascal (1623-1662) zei: 'Alle ellende van de mensen heeft maar één oorzaak, namelijk dat zij niet in staat zijn rustig in een kamer te blijven.' Een paar jaar geleden schreef ik met Reinjan Mulder het boek *Opnieuw beginnen*. Over waarom mensen toch steeds op zoek gaan naar ander werk, een nieuwe woonplaats, een nieuwe geliefde. Ze denken natuurlijk daar het grote geluk te vinden. Helaas blijken ze vooral obstakels tegen te komen. Je neemt natuurlijk ook jezelf mee als je vertrekt, inclusief je minder goede

eigenschappen. Daar loop je dan opnieuw tegenaan. Mijn conclusie: er zijn best veel redenen om niet opnieuw te beginnen. Waarmee ik niet wil zeggen dat je nooit een risico moet nemen, want dan kan je leven heel saai worden. Een liefdesrelatie aangaan is bijvoorbeeld altijd een sprong in het duister omdat je nooit weet hoe iemand echt is voordat je een paar maanden met hem of haar hebt samengeleefd. Maar het is niet altijd beter iets koste wat kost door te zetten."

REALISTISCH BEELD

Niet springen is soms dus prima. Maar hoe zit het nou met die aanloop? Heeft die een functie? Volgens schrijver en psycholoog Joliet Plomp wel. In haar werk als arbeidspsycholoog begeleidde ze vaak mensen die niet tevreden waren met hun baan. "Ze dachten dat ander werk uitkomst zou bieden. Tijdens het begeleidingstraject vroeg ik ze goed naar advertenties te kijken en te bedenken wat er zou gebeuren als ze écht op die plek gingen werken. Zouden ze dan vaker in de file staan, moeten verhuizen, die vriendelijke collega's kwijtraken? Op dat moment werden de gevolgen van hun voorgenomen stap concreet. Als je droomt over iets, zie je de nadelen vaak niet scherp. Door eerlijk te verwoorden wat het je kan opleveren, maar ook wat je kwijtraakt, krijg je een realistischer kijk >

**WAT ZOU HET FIJN ZIJN ALS ER MEER
WAARDERING KWAM VOOR MENSEN
DIE ERGENS VAN AFZIEËN. WANT HET IS
BEST DAPPER OM TE ZEGGEN:
'IK DURF HET NIET'**

op je plannen. En dat is heel zinvol." Wat Jolet Plomp zegt, doet me denken aan een column over het populaire televisieprogramma *Ik vertrek* van journalist Jo Wijnen in de Gelderlander. Hij merkt op dat de deelnemers aan dat programma hun leven om de een of andere reden zat zijn en ergens willen gaan wonen 'waar het taai ongerief dat Nederland heet, niet bestaat'. Helaas heb je volgens Jo Wijnen alleen één probleem als je wilt vertrekken: 'De plek die je zoekt bestaat niet, behalve in je stoutste dromen.' En dat blijkt ook vaak als we de deelnemers eenmaal in het buitenland bezig zien: het is niet

wat ze ervan hadden verwacht, en wat zit er eigenlijk een boel tegen...

KAN HET MAKKELIJKER?

De mensen die Plomp begeleidde, kwamen er meestal in de loop van het traject achter dat hun eigen baan zo gek nog niet was. Ze ontdekten ook dat ze nog lang niet alle middelen hadden ingezet om de minder leuke kanten ervan aan te pakken. Ze gingen bijvoorbeeld eerst nog proberen het conflict met hun baas uit te spreken of vaker vanuit huis te werken. Want uiteindelijk ging het ze niet om een nieuwe baan, maar om prettig werk. Plomp: "Ik heb ook mensen in mijn

praktijk gehad die aangaven naar het buitenland te willen, een bed & breakfast beginnen ofzo. Ook hen liet ik eerst bedenken waar het ze nou écht om ging. Vaak wilden ze een simpeler leven, meer tijd hebben voor hun vrienden en geliefden. Ik vroeg ze om uit te zoeken of ze met een bed & breakfast in het buitenland daadwerkelijk meer tijd zouden overhouden. Zou het niet simpeler zijn om hier in Nederland hun leven overzichtelijker te maken? Minder kranten te hoeven lezen, niet naar alle festivals te willen en wat minder uur te werken? Kortom: tijdens het nemen van een aanloop kom je er, als het goed is, achter wat je achterliggende doel is en hoe je dat het best kunt bereiken."

"Plus," zo voegt Plomp er nog aan toe: "Ook al spring je niet, het doorlopen van zo'n denkproces zorgt ervoor dat je niet blijft hangen in 'eigenlijk had ik altijd nog dat en dat gewild'. Je kunt nu zeggen: 'Ik heb het serieus overwogen, maar besepte dat het voor mij niet de juiste stap was.'"

ALS HET ANDERS LOOPT

Waar ik zelf nog wel moeite mee heb, is iets roepen en het vervolgens niet waarmaken. Soms vind ik dan bijna dat ik het moet doen omdat ik het heb verkondigd. Zo zou ik in een vakantie met een groep onder begeleiding gaan rotsklimmen in de bergen. Met touwen, zekeringen en een helm

IK VERTREK NOG NIET

Josie Kneepkens schreef een boek over mensen die willen emigreren maar om wat voor reden dan ook nog in de 'wachtkamer' zitten. Zelf was ze ook ooit emigrant-in-spe; uiteindelijk is het emigreren er vanwege een scheiding nooit van gekomen. In haar boek interviewt ze mensen over het voorbereidingsproces en de reden om toch nog niet te gaan. In een filmpje over haar boek vertelt ze dat er voor haar veel deuren zijn opengestaan door niet te vertrekken. Anders was ze bijvoorbeeld misschien wel nooit schrijver en muzikant geworden.

Ik vertrek nog niet, Josie Kneepkens (Uitgeverij Grenzenloos)

**'TIJDENS EEN AANLOOP
KOM JE ERACHTER WAT JE
ACHTERLIGGENDE DOEL IS'**

op, het echte werk zeg maar. Alleen: eenmaal aan de voet van de berg zag ik het niet meer zitten. Die rots helde helemaal over! Toch durfde ik niet af te haken, want ik zou het toch gaan doen? Uiteindelijk keerde ik na drie stappen op de rots alsnog om. Het voelde als een mislukking. En volgens mij werd ik door de rest van de groep ook wel meewarig aangekeken. Iets vergelijkbaars gebeurt blijkbaar met zeilers die aankondigen de wereld rond te gaan zeilen en het uiteindelijk toch niet doen. Zeg maar de gestrande mensen in de haven van La Gomera. "In de zeilwereld word je dan veroordeeld. Opeens ben je een watje," vertelt zeilster en columnist Ger Wouters. "Dat vind ik flauwekul. Ergens van afzien kan toch ook een kwestie van voortschrijdend inzicht zijn? Mijn man en ik hebben ook ooit geroepen dat we rond de wereld gingen zeilen en toen liep het anders. Ter voorbereiding op onze wereldreis gingen we een wedstrijd zeilen in Scandinavië. We kwamen in zo'n mooi stuk van Zweden terecht dat we ons ineens afvroegen: waarom in hemelsnaam naar het zuiden als het noorden zo prachtig is? Laten we eerst eens dat stuk van de wereld gaan ontdekken."

JUIST STOER

Je kunt misschien wel proberen om niks meer te roepen totdat je echt honderd procent zeker weet dat je

het gaat doen, maar dan zou je ook een boel missen. Juist door het te benoemen, creëer je mogelijkheden, vindt zeilster Ger: "We gingen informatie zoeken, erover praten, kregen tips of juist waarschuwingen. En we kwamen erdoor in een veranderingsgezinde flow. Als we niet in die flow hadden gezeten, dankzij onze plannen om de wereld rond te zeilen, waren we nooit in Scandinavië terechtgekomen. Een aanloop nemen en je plan delen, opent dus deuren." Wat zou het eigenlijk fijn zijn als er

meer waardering kwam voor mensen die ergens alsnog van afzien. Want het is best dapper om bijvoorbeeld te zeggen: ik durf het niet, ik blaas het af. Je plan bijstellen of helemaal niet uitvoeren betekent toch ook dat je de regie in handen houdt? Dat je het niet alleen maar doet omdat je het je nou eenmaal voorgenomen hebt. Berg- en skigids Michiel Engelsman kan dat. Hij vertelt in de VPRO-gids dat hij het liefst offpiste skiet, dus buiten de gebaande paden, met kans op (dodelijke) lawines. Niets kan hem >

'OOK AL SPRING JE NIET,
DIE DENKTIJD LEVERT WEL IETS OP.
JE BLIJFT NIET MEER HANGEN IN:
EIGENLIJK HAD IK DÍT NOG GEWILD'

ADVENTURER

'DOOR EERLIJK TE VERWOORDEN WAT HET JE KAN OPLEVEREN, MAAR ÓÓK WAT JE KWIJTRAAKT, KRIJG JE EEN REALISTISCHER KIJK OP JE PLANNEN'

gelukkiger maken. Toch geeft hij aan dat het al vaak is voorgekomen dat hij urenlang door weer en wind een berg op klom en halverwege besloot rechtsomkeert te maken. Met zijn ski's op zijn rug, zonder resultaat dus. Gewoon, omdat het hem toch te gevaarlijk leek. Engelsman: 'Omkeren en veilig weer thuiskomen, maakt ook deel uit van de ervaring.' En zo is het toch ook? Het probleem is natuurlijk dat we dat wat we dóen, vaak verwarren met dat wat we zijn. Doen we iets niet, dan zijn we ook iets niet (stoer, avontuurlijk, sterk). Maar is deze 'afhaker' niet juist stoer en sterk omdat hij de waarde ziet van omkeren en veilig thuiskomen?

BLIJF TOCH

Onlangs ontdekte ik zelf onverwachts nóg een voordeel van omkeren. Ik had de huur van mijn kantoorplek opgezegd omdat ik meer reuring wilde. (Ja, ik ben inmiddels gesprongen.) Op zoek naar een nieuwe locatie

kwam ik erachter dat de ideale werkplek nog niet bestond. Op een van de laatste werkdagen op mijn oude plek, vroegen mijn bijna ex-kantoorgenoten hoe mijn zoektocht verliep. "Blijf toch gewoon hier," zeiden ze, na mijn niet zo juichende verslag. "Dat zouden we echt gezellig vinden." Tot aan mijn voorgenomen vertrek had ik niet echt het idee dat ik gemist zou worden. Maar dat bleek nu dus wel het geval te zijn. Ik besloot te blijven en voelde me vanaf dat moment veel vrolijker op mijn oude plek. Oftewel: de sprong van de een, kan een verlies zijn voor de achterblijvers. En niet springen dus winst. Ook voor jezelf.

Datzelfde blijkt op een prachtige manier uit de komische Noorse film *A somewhat gentle man*. Hoofdperson Ulrik komt na twaalf jaar uit de gevangenis. Zijn oude baas vindt dat Ulrik wraak moet nemen op degene die hem twaalf jaar geleden heeft verraden. Dat is Ulrik ook van plan, maar inmiddels blijkt zijn volwassen zoon een fijne vent te zijn geworden, met een zwangere vriendin en een toekomst. Een vriendin die Ulrik niet in haar leven wil toelaten, omdat ze geen moordenaar wil als opa voor het kind in haar buik. Ulrik twijfelt over de wraakactie, maar besluit toch naar zijn oude baas te luisteren. Hij maakt een plan, regelt een wapen en zoekt uit wanneer zijn verrader alleen thuis is. Maar als hij eenmaal voor de

man in kwestie staat, besluit hij hem niet te doden, omdat Ulrik in wezen een zachtaardige man is en hij zijn zoon niet nóg verder van zich af wil duwen. De vreugde bij zijn schoondochter kan niet groter zijn als ze erachter komt dat Ulrik uiteindelijk toch geen moordenaar meer blijkt te zijn. Voorzichtig zoekt ze toenadering en verwelkomt hem als opa. Kortom: Ulrik nam een aanloop, wilde springen, deed het niet en nu beweegt er iets moois zijn kant op... Kijken of ik dat ook wat vaker kan laten gebeuren. ●

VERDER LEZEN

- * 'Doen of laten wat je wilt', Jolet Plomp (Spectrum)
- * 'Achterblijven', Marli Huijer (Boom)
- * 'Opnieuw beginnen', Marli Huijer en Reinjan Mulder (Nieuw Amsterdam)
- * Het blog van zeilster Ger Wouters: Zeilhelden.nl/2016/04/ik-vertrek-of-toch-niet